

банк, який давав би сільському населенню гроші під невеликі проценти для відродження колишньої могутності українського АПК.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

6

1. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки.-К., 2002.-С. 43; 2. Україна. Національний звіт з людського розвитку.-К., 2001.-С. 26; 3. Якуба К.І. Сільське населення та його роль у реформуванні аграрної сфери //Економіка АПК.-1999.-№ 3.-С. 79-83; 4. Кашенко О.Л. Регіональні аспекти земельної реформи //Економіка АПК.-2000.-№ 1.-С. 8-9; 5. Ціноутворення в умовах формування ринкових відносин в АПК.-К., 1997.-С. 114, 116, 134; 6. Ревененко М.М. Поглиблювати аграрну реформу в Україні //Економіка АПК.-2001.-№ 3.-С. 11; 7. Ревененко М.М. Поглиблювати аграрну реформу в Україні //Економіка АПК.-2001.-№ 3.-С.11; 8. Соціально-економічна модель постреформеного розвитку агропромислового виробництва в Україні.-К., 2000.-С. 44; 9. Гладій М.В. Прискорювати реформування агропромислового комплексу //Економіка АПК.-2000.-№ 2.-С. 26-27; 10. Виступ Президента України Л.Д.Кучми на Всеукраїнській нараді з питань пореформеного розвитку аграрного сектору 11 березня 2002 р. //Економіка АПК.-2002.3.-С. 9; 11. Реформування та розвиток підприємств агропромислового комплексу /За ред. П.Т.Саблука.-К.. 1999.-С. 23; 12. Саблук П.Т. Особливості аграрної реформи в Україні.-К., 1997.-47; 13. Юрченко А.Д. Земельна реформа в Україні //Економіка АПК.-2001.-№ 5.-С. 5; 14. Лузан Ю.Я. Реформування аграрного сектора України: стан і перспективи //Економіка АПК.-2002.4.-С.3; 15. Онищенко О.М. Ставлення до Указу Президента України про прискорення реорганізації КСП //Економіка АПК.-2000.-Х° 4.-С. 11; 16. Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2001 році.-К., 2002.-С. 108; 17. Плющ І.С. Напрями розвитку аграрної політики в Україні //Економіка АПК.-2001.-№ 4.-С. 4; 18. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки.-К., 2002.-С. 44; 19. Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2001 році.-К., 2002.-С. 108; 20. Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2001 році.-К., 2002.-С. 108; 21. Колотуха С.М. Стабілізація фінансового стану сільськогосподарських підприємств в умовах кризи розрахунково-платіжної системи //Економіка АПК.-2000.-№ 9.-С. 68; 22. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки.-К., 2002.-С. 45; 23. Головатюк М.С. Новий Земельний кодекс України: ринок землі та його регулювання //Економіка АПК.-2002.-№ 9.-С. 9.

О.Г. Старінець

ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В МОЛОДІЖНІЙ ПОЛІТИЦІ (СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Сьогодні в Україні кожний п'ятий житель — молода людина з 14 до 28 років. Це значна соціальна група, що вимагає до себе особливої уваги і держави, і суспільства. З позиції держави це виражається в сформованій молодіжній політиці, здійснюваній через законодавство і відповідні виконавчі механізми. Прийнята 15 грудня 1992 р. Верховною Радою Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні" (№ 2859-ХІІ) поклала початок послідовній роботі органів верховної влади в цьому напрямі. У вказаний документ пізніше, згідно з Законом № 655-ХІV від 13 травня 1999 р., було внесене серйозне доповнення. У п'ятому доданому пункті уточнювалися вікові межі молоді, на які розповсюджуються відповідні заходи державної політики — з 14 до 28 років, незалежно від статі, соціального і матеріального стану, расової і національної приналежності, освіти, мови, релігійності, роду і характеру занять¹.

Звичайно, особливо значущим чинником здійснення державної молодіжної політики стала прийнята 28 червня 1996 р. Конституція України. Тут були закріплені основні положення прав і обов'язків громадян країни, в тому числі молодих, відповідні гарантії держави. Підкреслимо, що абсолютна більшість статей розділу II Конституції України торкається саме молодих людей, що входять в життя: право на працю, відпочинок, освіту, на житло, на правову допомогу тощо. Правда, Президентом країни може бути обраний

громадянин України, який досяг 35 років, але депутатом Верховної Ради — молода людина від 21 року і більше².

За минуле десятиріччя було прийнято декілька основоположних законодавчих актів, кожний з яких представляв певну складову частину загальної державної молодіжної політики, у їх числі: Закони "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" (від 5 лютого 1993 р.), "Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх" (від 24 січня 1995 р.), "Про освіту" (від 23 березня 1996 р.), "Про молодіжні та дитячі громадські організації" (від 1 грудня 1998 р.), "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю" (від 21 червня 2001 р.), ряд постанов Верховної Ради, Укази Президента, а також постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України. До цього слід додати нормативні акти різних міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Природно, що всі ці правові документи трансформуються в рішеннях і постановах місцевих органів влади.

Отже, можна говорити про певну правову базу, на основі якої здійснюється державна молодіжна політика в законодавчій, виконавчій і судовій сферах. Це сприяло і створенню організаційної структури молодіжних організацій, що працюють на громадських засадах, і власне державних установ, що здійснюють молодіжну політику.

Указом Президента № 263 від 3 жовтня 1995 р. був затверджений склад Комітету у справах жінок, материнства і дитинства при Президентові України. Головою призначена Є.В. Крандакова, а Указом від 10 жовтня 1995 р. міністром у справах молоді і спорту призначається В.Ф. Борзов³. Надалі відбувається реорганізація Міністерства і Комітету: відповідно до Указу Президента від 29 липня 1996 р. створюється Міністерство України у справах сім'ї і молоді зі значними функціональними і організаційними обов'язками. Ставилися комплексні завдання, які вимагали розширення можливостей цієї установи, тобто створення широкої мережі підвідомчих структур на місцях. На початку 1997 р. в кожній області України та в АР Крим створюються управління у справах молоді і сім'ї при держадміністраціях, а також в районній ланці (було створено 683 відповідних відділи)⁴.

Міністерство у справах сім'ї і молоді повинне було вирішувати вельми значні завдання: 1) координація молодіжної політики на державному рівні; 2) реально оцінювати можливості і необхідні потреби в розвитку даного напрямку (матеріальні, кадрові, фінансові); 3) визначати пріоритетні позиції в молодіжній політиці; 4) ініціювати розвиток правової бази молодіжної політики в масштабі держави; 5) створювати і організовувати діяльність державних структур по роботі з молоддю на місцях; 6) налагоджувати різну за формою соціальну роботу з молоддю, підлітками, дітьми; 7) підтримувати і розробляти різні програми і проекти, в тому числі запропоновані молодіжними організаціями; 8) надавати допомогу в структуруванні молодіжного руху по країні; 9) встановлювати контакти і розвивати творчі ділові зв'язки з молодіжними структурами ближнього і далекого зарубіжжя.

Особливу роль в створенні організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення і розвитку молодих громадян України в інтересах особистості, суспільства, держави зіграв Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" (від 5 лютого 1993 р.). Але все ж певний час був втрачений (з моменту отримання Україною незалежності). Головне ж полягало в тому, що ряд статей носили декларативний характер, не був вироблений механізм здійснення заходів, що пропонуватися в Законі. Крім того (що важливо), в бюджеті в той час не було відповідних статей на фінансування, пільги молоді по працевлаштуванню, отриманню житла, охорони здоров'я, підтримки молодіжної підприємницької діяльності, підвищення рівня життя загалом. Тому можна вважати, що 2—2,5 року (до середини 1997 р.) розвивався лише підготовчий період спільної масштабної державної роботи з молоддю. Наприклад, суми, закладені в бюджеті країни на 1995 рік на здешевлення житла МЖК, на освіту, на розвиток фізичної культури і спорту, не були використані, оскільки загальнодержавний бюджет по витратах значно перевищував статті прибутку⁵.

Проте значні зусилля були спрямовані, передусім, на соціальний захист молоді, що було особливо важливо в умовах економічних кризових явищ в Україні першої половини 90-х рр. Законодавчо-нормативне забезпечення діяльності центрів соціальних служб для молоді — приклад того, як розвивався цей напрям завдяки ініціативам на місцях і в центральних органах влади.

Спираючись на ухвалений Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», Кабінет Міністрів прийняв ряд своїх постанов і розпоряджень: "Про соціальні служби для молоді" (від 13 серпня 1993 р.), "Про віднесення працівників соціальних служб для молоді до категорії відповідних посад державних службовців" (від 12 грудня 1994 р.), "Про розвиток мережі центрів соціальних служб для молоді" (від 17 жовтня 1995 р.) та ін. Вийшов і Наказ Міністерства праці "Про умови оплати праці працівників соціальних служб для молоді" (від 7 жовтня 1993 р.), а також ряд інших регламентуючих документів.

Результатом стало створення (на 1 січня 1998 р.) 375 центрів соціальних служб для молоді на місцях. І хоч цей процес був досить складним, проте вся соціальна служба в 1998 р. вже працювала. Закон України "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю", що з'явився в 2001 р. (від 21 червня 2001 р.), в чималій мірі спирався на досвід державних рішень, що вже існували в галузі молодіжної соціальної політики. У статті 1 цього Закону, зокрема, зазначається: «... соціальна робота з дітьми та молоддю — діяльність уповноважених органів, підприємств, організацій та установ, незалежно від їх підпорядкування і форми власності, та окремих громадян, яка спрямована на створення соціальних умов життєдіяльності, гармонійного та різнобічного розвитку дітей та молоді, захист їх конституційних прав, свобод і законних інтересів, задоволення культурних та духовних потреб»⁶.

3 грудня 1995 р. відбулося перше засідання Національної ради з питань молодіжної політики при Президентові України, в якому взяли участь лідери молодіжних організацій країни. Очолив раду глава Адміністрації Президента Д. Табачник'. Надалі рада сприяла здійсненню державної молодіжної політики, контролю над її реалізацією на місцях.

У подальші роки приймалися і виконувалися значні програми загальнонаціонального, державного або регіонального масштабу, розраховані на декілька років, серед них: «Діти України», «Молодь», «Планування сім'ї», «Національна програма протидії наркоманії» та ін. Крім цього, приймалися і здійснювалися програми і проекти, що стосувалися соціалізації молоді, проблем спорту, відпочинку, туризму, культури. А такі фестивалі як «Таврійські ігри», «Червона рута» стали щорічними.

Таким чином, можна говорити про існування і розвиток державної молодіжної політики, здійснюваної в умовах трансформації українського суспільства. Один, на наш погляд, вельми істотний аспект проблеми. Сама молодь, на жаль, часом сприймає державну молодіжну політику як данність, обов'язковість, не виявляючи при цьому власної ініціативи, а нерідко і яких-небудь зусиль. З іншого боку, головне, чого хотіла б молодь — дати їй можливість заробити відповідно до особистих трудових витрат, здібностей. М. Перепелиця в своїй статті, посилаючись на дані соціологічних досліджень Українського інституту соціальних досліджень, приводить такі цифри: молодіжна політика повинна бути такою, щоб кожна молода людина могла реалізувати свої конституційні права (31 % опитаних від загального числа): серед молоді — 36 %, а серед тих, хто має вищу освіту — 42 %. У той же час молоді респонденти вважають, що соціальну допомогу відомим групам (сироти, інваліди і т.д.) треба надавати в меншому об'ємі (за це висловилися 27 % опитаних). У цьому, як вважає автор статті, «вочевидь даються взнаки індивідуалізм і прагматизм, що все більше проявляються в суспільстві»⁸. З цим не можна не погодитися.

Загальний висновок може бути таким: молоді люди повинні самі енергійно діяти, працювати, творити, спираючись на дієву підтримку держави, розуміння суспільства, в умовах існування правового поля, спрямованого на захист інтересів молоді.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Нормативно-правова база діяльності громадських молодіжних організацій. — ДО., 2001.-С. 46-48; 2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. — Одеса, 1996. — С.64; 3. Урядовий кур'єр. — 1995. — № 149—150. — 5 жовтня; 1995. — № 153—154. — 12 жовтня; 4. Про становище молоді в Україні (за підсумками 1997 р.). Щорічна доповідь Президенту, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України. — К., 1998. — С. 122; 5. Голос України. — 1995. — 21 апреля; 6. Нормативно-правова база діяльності громадських молодіжних організацій. — ДО., 2001.-С. 132; 7. Урядовий кур'єр.— 1995. — № 1—2. — 4 січня; 8. Перепелиця М. Державна молодіжна політика: молодь про її формування та реалізацію //Віче. —2000. —№ 10. —С. 51—52.

С.С. Плахотнюк

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ В КОНТЕКСТІ
УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Проголошення України суверенною державою і прийняття Акту незалежності поставило питання про необхідність розробки української національної ідеї, реалізація якої стала б нагальним завданням всього українського народу.

Сучасна українська національна ідея стала б дороговказом у майбутнє, сприяла б об'єднанню усіх верств українського народу в формуванні високорозвиненого відкритого громадянського суспільства, демократичної, соціальної, правової держави.

В сучасному світі народ може існувати лише у формі нації, тобто у власній державі. Перетворення етносу в націю відбувається шляхом зростання і поглиблення його самосвідомості. Національну самосвідомість, що, різниться від етнічної активним державницьким спрямуванням, називають національною ідеєю. Іншими словами, національна ідея - це воля народу до незалежності, що реалізується у власній державі.¹

Національна ідея має бути об'єднуючою ідеєю. Вона покликана згуртувати навколо себе мільйони українців і представників усіх інших етносів, які живуть в Україні.

Перші уявлення про національну окремішність натежать до часів Богдана Хмельницького, в його універсалах зустрічаються посилання на традиції русичів Київської доби, і, навіть, давніших легендарних на той час народів. Однак, у свідомості козацтва не існувало поняття нації як провідного чинника суспільної організації.

Основні підвалини української національної ідеї почали закладатися на тлі становлення українського етносу, виникнення якого на початку XVII ст. (як і близької до сучасної української мови) збіглося з потужними ренесансо-реформаційними процесами загальноєвропейського характеру в духовному житті українців.

Становленню української національної ідеї сприяла атмосфера духовно-світоглядного пошуку. Філософські підвалини основних вимірів української національної ідеї сформулював Григорій Сковорода. Українська національна ідея оспівана Т.Шевченком, Лесею Українкою, І.Франком. Проблему нації, національної ідеї на початку минулого століття вивчати М.Міхновський, В.Старосольський, В.Липинський, Д.Донцов, М.Грушевський, І.Борковський, С.Рудницький та інші.

Національна ідея була духовним стрижнем в інтелектуальному поступі української нації. На ідеї національного визволення концентруватися основні силові потоки української думки, бо інші суспільні сфери для творчого прикладання Духа українців були блоковані, а часто свідомо відкладались на другий план.²

У 30-40 роки XIX ст. відбувається відновлення розуміння і подальший розвиток української національної ідеї передусім культурно-творчого, державницького і ліберально-економічного чинників.

Ідеологи націоналізму нової формації намагалися взяти все краще і творчо переосмислити концептуальні здобутки своїх попередників. Причому одні з них